

Poglavlje 12

Ἐγχειρίδιον Ἐπικτήτου 29

O tekstu

Arijan iz Nikomedije (Φλάουιος Ἀρριανός, Nikomedija u Bitiniji, oko 95. – Atena, oko 175.) priredio je u djelu Ἐγχειρίδιον (*Priručnik*) sažetak Epiktetovih učenja kao uvijek spreman vodič za filozofske susrete sa svakodnevicom. *Priručnik* nije sustavna razrada etike, nego zbirka misli i uputa korisnih u konkretnim situacijama. Za razliku od dijaloškoga i argumentativnoga oblika djela Διατριβαί (*Dijatribe*), *Priručnik* je apodiktičan, slobodan od metafizičkih i teoloških razmatranja. Pisan je fragmentarnim stilom, u kratkim odlomcima, uobličen u niz formula (vrlo su česti imperativi) i pamtljivih slika koje stoiku služe kao poticaji za dnevne meditacije.

Ovdje odabrani odlomak ističe važnost prethodnoga promišljanja; prije svakoga pothvata treba dobro procijeniti djelatnost u koju se upuštamo, ali i točno spoznati (καταμανθάνειν) kakve su naše snage. Na životnome putu posebno je važna dosljednost (ἕνα ἄνθρωπον εἶναι); posvećivanje onomu izvanjskome ili unutarnjemu određuje hoće li tko biti φιλόσοφος ili ἰδιώτης.

Pročitajte naglas grčki tekst.

Epict. Enchiridion 29

ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει ἢ παλαιστής; ἴδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας, τοὺς μηρούς, τὴν ὀσφὺν κατάμαθε. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε.

δοκεῖς, ὅτι ταῦτα ποιῶν ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν, ὡσαύτως πίνειν, ὁμοίως ὀρέγεσθαι, ὁμοίως δυσαρεστεῖν; ἀγρυπνήσαι δεῖ, πονῆσαι, ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν, ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι, ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆναι, ἐν παντὶ ἧττον ἔχειν, ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ, ἐν πραγματίῳ παντί. ταῦτα ἐπίσκεψαι, εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν· εἰ δὲ μή, μὴ προσάγαγε. μὴ ὡς τὰ παιδιά νῦν φιλόσοφος, ὕστερον δὲ τελώνης, εἶτα ῥήτωρ, εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος. ταῦτα οὐ συμφωνεῖ. ἓνα σε δεῖ ἄνθρωπον ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι· ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι τὸ σεαυτοῦ ἢ τὸ ἐκτὸς ἢ περὶ τὰ ἔσω φιλοτεχνεῖν ἢ περὶ τὰ ἔξω· τοῦτ' ἔστιν ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν ἢ ἰδιώτου.

Analiza i komentar

ἄνθρωπε, πρῶτον ἐπίσκεψαι,
 ὁποῖόν ἐστι τὸ πρᾶγμα·
 εἶτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε,
 εἰ δύνασαι βαστάσαι.

πρῶτον... εἶτα... koordinacija rečeničnih članova s pomoću (vremenskih) priloga

ἐπίσκεψαι § 267; složenica glagola σκέπτομαι; *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici § 469

ὁποῖόν ἐστι § 315; kopulativni glagol otvara mjesto nužnoj predikatnoj dopuni (imenski predikat, Smyth 910)
τὸ πρᾶγμα sc. „biti filozof”
κατάμαθε § 254; složenica glagola μανθάνω, 321.17; *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici § 469
εἰ δύνασαι § 312.5; otvara mjesto dopuni u infinitivu
βαστάσαι § 267
εἰ δύνασαι βαστάσαι sc. αὐτήν „ako možeš nositi svoju prirodu”

πένταθλος εἶναι βούλει ἢ παλαιστής;
ἴδε

σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας,
τοὺς μηρούς,
τὴν ὀσφύν κατάμαθε.

πένταθλος εἶναι... ἢ παλαιστής § 315; kopulativni glagol otvara mjesto nužnoj predikatnoj dopuni (imenski predikat, Smyth 910)
βούλει § 231 (medij!), otvara mjesto dopuni u infinitivu
ἴδε § 254; § 327.3
κατάμαθε § 254; složenica glagola μανθάνω, 321.17

ἄλλος γὰρ
πρὸς ἄλλο πέφυκε.

γὰρ čestica γάρ najavljuje iznošenje razloga ili objašnjenja, „naime”
ἄλλος... πρὸς ἄλλο hrv. „svatko za što drugo”
πέφυκε § 272

δοκεῖς,

ὅτι ταῦτα ποιῶν

ὡσαύτως δύνασαι ἐσθίειν,

ὡσαύτως πίνειν,

ὁμοίως ὀρέγεσθαι,

ὁμοίως δυσαρεστεῖν;

δοκεῖς, ὅτι... § 243; izrična zavisna rečenica iza ὅτι, § 467

ταῦτα ποιῶν u ovome kontekstu: „baveći se filozofijom”

ποιῶν § 243

ὡσαύτως „kao dosad”

δύνασαι § 312.5; otvara mjesto dopunama u infinitivu

ἐσθίειν § 231

πίνειν § 231

ὀρέγεσθαι § 232

δυσαρεστεῖν § 243

ἀγρυπνήσαι δεῖ,

πονῆσαι,

ἀπὸ τῶν οἰκείων ἀπελθεῖν,

ὑπὸ παιδαρίου καταφρονηθῆναι,

ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων καταγελασθῆναι,

ἐν παντὶ ἧττον ἔχειν,

ἐν τιμῇ, ἐν ἀρχῇ, ἐν δίκῃ,

ἐν πραγματίῳ παντί.

ἀγρυπνήσαι § 267, § 269

δεῖ sc. σε; različni glagol otvara mjesto infinitivima, § 492

πονῆσαι § 267, § 269

ἀπελθεῖν složenica glagola ἔρχομαι, § 327.2; § 254

καταφρονηθῆναι § 296

καταγελασθῆναι § 296

ἦττον ἔχειν § 231; LSJ ἔχω B.II.2

ταῦτα ἐπίσκεψαι,
εἰ θέλεις ἀντικαταλλάξασθαι
τούτων ἀπάθειαν, ἐλευθερίαν, ἀταραξίαν·
εἰ δὲ μή,
μὴ προσάγαγε.

ἐπίσκεψαι § 267; složenica glagola σκέπτομαι; *verbum sentiendi* otvara mjesto zavisnoj upitnoj rečenici § 469

εἰ θέλεις § 232; otvara mjesto dopuni u infinitivu

ἀντικαταλλάξασθαι § 267, § 269, ἀντικατάλλασσω, atički ἀντικατάλλαττω
τι τινός, složenica glagola ἀλλάσσω (ἀλλάττω)

εἰ δὲ μή LSJ εἰ VII eliptične konstrukcije, 3. kad je glagol u protazi ispušten
„ali ako ne”, tj. „inače”

μὴ προσάγαγε § 254; složenica glagola ἄγω, s. 116, § 257; negacija u zapovjednim rečenicama § 509.2a

μὴ

ὡς τὰ παιδιά

νῦν φιλόσοφος,

ἕστερον δὲ τελώνης,

εἶτα ῥήτωρ,

εἶτα ἐπίτροπος Καίσαρος.

μὴ sc. ἴσθι

ὡς „kao”

νῦν... ἕστερον δὲ koordinacija rečeničnih članova s pomoću čestice δέ

ταῦτα οὐ συμφωνεῖ.

συμφωνεῖ § 243

ἕνα σε δεῖ
 ἄνθρωπον
 ἢ ἀγαθὸν ἢ κακὸν
 εἶναι·
 ἢ τὸ ἡγεμονικόν σε δεῖ
 ἐξεργάζεσθαι
 τὸ σαυτοῦ
 ἢ τὸ ἐκτὸς
 ἢ περὶ τὰ ἔσω
 φιλοτεχνεῖν
 ἢ περὶ τὰ ἔξω·
 τοῦτ' ἔστιν
 ἢ φιλοσόφου τάξιν ἐπέχειν
 ἢ ἰδιώτου.

δεῖ različni glagol otvara mjesto akuzativu s infinitivom, § 492

ἕνα... ἄνθρωπον... εἶναι predikatni dio akuzativa s infinitivom; imenski predikat, Smyth 909

τὸ ἡγεμονικόν stoički *terminus technicus* za upravljački dio duše, njezin „zapovjedni centar”

σε δεῖ ἐξεργάζεσθαι... φιλοτεχνεῖν § 232, § 231, različni glagol otvara mjesto akuzativu s infinitivom, § 492

τὸ σαυτοῦ poimeničena zamjenica, § 373; atribut uz τὸ ἡγεμονικόν

τὸ ἐκτὸς poimeničeni prilog, § 373; objekt infinitiva ἐξεργάζεσθαι

περὶ τὰ ἔσω... περὶ τὰ ἔξω poimeničeni prilog, § 373

τοῦτ' ἔστιν § 315; LSJ εἰμί B; otvara mjesto infinitivu

ἐπέχειν § 231